

TÜRK SİYASİ HAYATINDA VATAN CEPHESİ UYGULAMALARI: ÇANAKKALE İLİ ÖRNEĞİ*

*Fatih ÖZÇELİK***

ÖZET

1950 genel seçimleriyle iktidara gelen DP, 1954 ve 1957 seçimlerini de kazanmıştı. Ancak 1957 seçimlerinden sonra DP ile muhalefet partileri arasında ciddi krizler ortaya çıktı. Başta CHP olmak üzere DP'ye karşı mücadele başlatan muhalefet partileri, aralarında "Güç Birliği" adında bir siyasi yapı oluşturdular. Muhalefet kanadında bunlar yaşanırken, Başbakan Adnan Menderes 12 Ekim 1958'de Manisa'daki konuşmasında Güç Birliği'ne karşı bütün vatandaşların yer alabileceği bir Vatan Cephesi'nin kurulduğunu ilan etti. Tüm yurttaki gibi Vatan Cephesi Çanakkale'de de büyük ilgi gördü. Başbakan'ın çağrısı üzerine çok sayıda Çanakkaleli Vatan Cephesi'ne bağlı ocaklara üye olmaya başladı. Bu durum iktidar partisinin politikalarının Çanakkale'de kamuoyu tarafından beğenildiği anlamına da gelmekteydi. Çanakkale yerel basını, vilâyetlerinden Vatan Cephesi'ne dolayısıyla da DP ocaklarına büyük iltilhakların olduğunu bildirdi. Buna mukabil DP'den ayrılarak CHP'ye katılanlar da oldu.

Anahtar Kelimeler

CHP, Çanakkale, DP, Vatan Cephesi.

Giriş

Türk Cumhuriyet tarihinin dönüm noktalarından biri kabul edilen 1950 genel seçimleri 14 Mayıs günü yapıldı ve halk, Cumhuriyet döneminde ikinci kez çok partili bir genel seçimde oy kullandı. Tüm yurttaki coşkuyla başlayan seçime halk büyük bir ilgi gösterdi ve katılım da bir hayli yüksek

* Makalenin geliş tarihi: 9 Şubat 2017 / Kabul tarihi: 20 Şubat 2017.

** Yrd. Doç. Dr., Düzce Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, fatihozcelik@duzce.edu.tr

oldu.¹ DP, oyların %52,7'sini alarak 487 sandalyeli TBMM'ye 415 milletvekili göndererek iktidara gelmeyi başardı. Devleti yıllarca yönetmiş CHP ise oyların %39,4'ünü alabildi. Bu sonuca göre CHP 69 milletvekilliği kazanmıştı.² CHP'nin yirmi yedi yıllık iktidarı döneminde yaşanan sıkıntılara ek olarak İkinci Dünya Savaşı esnasında çıkarılan Toprak Mahsulleri Vergisi Kanunu, Varlık Vergisi Kanunu ve Milli Koruma Kanunu gibi kanunlar ile bir takım uygulamalar partinin 1950 genel seçimlerinde büyük bir yenilgi almasına neden oldu.³ Bu seçimler, uzun yıllar CHP tarafından idare edilmeye alışmış olan halk için yeni ve ayrı bir deneyim anlamına geliyordu.⁴

Demokrasi tarihi açısından düşünüldüğünde DP'nin bu seçim zaferi, gelişmekte olan ülkelerin sosyal ve siyasal yaşamında ender görülen bir başarıydı. Zira yıllarca devleti yönetmiş, devletin organlarında kök salmış ve tüm olanaklarını kullanan yönetici bir partiden iktidarı devralmak pek kolay bir durum değildi. 1950 genel seçimleri sonucunda meydana gelen bu iktidar değişikliği "Kansız Devrim" veya "Beyaz Devrim" olarak da nitelendirildi.⁵ Böylece Cumhuriyet tarihinin ilk şeffaf ve demokratik seçimleri sonucunda iktidar el değiştirdi. 1950 genel seçimleriyle oluşan yeni meclisin milletvekili profiline bakıldığında, yeni üyelerin her türlü meslek grubundan ve halkın içerisinde geldiği görülmektedir.⁶

¹ Muzaffer Tepekaya, "Türk Basınında DP Genel Seçimleri", *Başbakan Adnan Menderes'in Yaşamı ve Siyasal Mücadelesi*, ed. Talip Kabadayı vd., Adnan Menderes Üniversitesi Yayınları, Aydın 2012, s.306.

² Erol Tuncer, *Osmanlıdan Günümüze Seçimler*, Toplumsal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı Yayınları, Ankara 2002, s.321.

³ Yusuf Ziya Keskin, "DP İktidarı ve Günümüze Yansımaları", *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, V/1 (2012), s.111.

⁴ Çağatay Benhür, "14 Mayıs 1950 Genel Seçimlerinde CHP ve DP'nin Seçim Kampanyalarının Ana Hatları" *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi*, XVII (2007), s.61.

⁵ Özer Özçelik, Hüseyin Önder, Yavuz Odabaşı, "Atatürk'ten Menderes'e Türkiye'nin Ekonomi Politikası (1923-1960)", *Başbakan Adnan Menderes'in Yaşamı ve Siyasal Mücadelesi*, ed. Talip Kabadayı vd, Adnan Menderes Üniversitesi Yayınları, Aydın 2012, s.85-86.

⁶ Şerif Demir, "Bir Liderin Doğuşu: Adnan Menderes (1945-1954)", *Başbakan Adnan Menderes'in Yaşamı ve Siyasal Mücadelesi*, ed. Talip Kabadayı vd, Adnan Menderes Üniversitesi Yayınları, Aydın 2012, s.24.

Adnan Menderes liderliğindeki DP'nin icraatlarının halk nezdinde olumlu karşılık bulması üzerine, Demokratlar 1954 genel seçimlerinde büyük bir seçim zaferi daha kazandılar. DP, geçerli oyların %58.4'ünü alarak 541 sandalyeli TBMM'ye 503 milletvekili göndermeyi başardı.⁷ Basın-yayın alanındaki özgürlüklerin genişletilmesi, ekonomide alınan kararların ülkenin iktisadi yapısını olumlu yönde etkilemesi,⁸ uygulanan yeni politikalarla tarımda makineleşmenin yaygınlaşması ve buna bağlı olarak zirai üretimin artması DP'ye bu seçim zaferini getiren başlıca nedenlerdi.⁹ 1954 genel seçimiyle iktidarını daha da sağlamlaştıran DP, bazı uygulamalarıyla muhalefet partilerinin, en başta da ana muhalefet partisi konumunda olan CHP'nin tepkisini çekmeye başladı.¹⁰ İktidar ile muhalefet arasındaki gerilimin dozajı gün geçtikçe artıyordu. DP, hem muhalefet ile arasında artan gerilim hem de parti içinde yaşanan bir takım gelişmeler nedeniyle 1957 yılında erken genel seçim kararı aldı. Bu karar neticesinde muhalefet partileri DP'ye karşı ittifak kararı aldılar. Ancak CHP, Hürriyet Partisi ve Cumhuriyetçi Millet Partisi'nin birleşmesi mümkün olmadı. Zira hükümetin seçim kanununda birleşmeyi engellemek amacıyla yaptığı değişiklik¹¹ ve muhalefet partilerinin de kendi aralarında anlaşamamaları bu teşebbüsü akamete uğrattı.¹²

DP, 1957 erken seçiminde geçerli oyların % 48.6'sını alarak üçüncü kez tek başına iktidar oldu ve TBMM'ye 424 milletvekili göndermeyi başardı. Bir önceki seçim sonuçlarına göre oy oranında % 9.8'lik bir düşüş yaşandı. Bu seçimlerde CHP'nin ise %6.3'lük bir artışla oyları % 41.4 oldu.¹³ DP ile muhalefet arasında seçim sürecinde yaşanan gerginlikler nedeniyle bazı yerlerde istenmeyen olaylar meydana geldi. Halktaki beklenti seçimden

⁷ Yasemin Doğaner, *Türk Demokrasi Tarihinde Vatan Cephesi*, Siyasal Kitapevi Yayınları, Ankara 2013, s.31.

⁸ Zehra Arslan, "Trabzon'da Vatan Cephesi (12 Ekim 1958 -27 Mayıs 1960)", *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, 36 (Kış 2013), s.130.

⁹ Özçelik, Önder, Odabaşı, *a.g.m.*, s.93.

¹⁰ Zehra Arslan, "Vatan Cephesi Davası (Kararname, Savunmalar ve Karar)", *History Studies International Journal of History*", IV/2 (July 2012), s.3.

¹¹ Hakkı Uyar, *Türk Siyasal Yaşamında Cepheleşmelere Bir Örnek: Vatan Cephesi*, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, s.26.

¹² Arslan, *a.g.m.*, s.19.

¹³ Doğaner, *a.g.e.*, s.31.

sonra siyasi tansiyonun düşeceği yönündeydi, ancak iktidar ile muhalefet arasındaki gerilim azalmadığı gibi daha da tırmandı.¹⁴

1957 seçimlerinin Türkiye Cumhuriyeti'nin politik hayatı üzerinde geniş etkileri oldu. Muhalefet partileri bütün çabalarına rağmen DP'nin yeniden tek başına iktidar olmasını engelleyemediler. Ancak çıkan seçim sonucuna göre bir sonraki seçimde bunu başarabileceklerine inandılar.¹⁵ Bu motivasyonla CHP, muhalefetin dozunu daha da arttırdı. Hatta seçimlerden yeni çıkmış olmasına rağmen CHP ve diğer muhalefet partileri yeniden seçime gidilecekmiş gibi yeniden propaganda ve kampanya faaliyetlerine başladılar.¹⁶

1957 seçimlerinden sonra muhalefet partileri arasında DP iktidarına karşı birleşme meselesi tekrar gündeme geldi. Dönemin başınında Cumhuriyetçi Millet Partisi ile Türkiye Köylü Partisi'nin birleşeceği konusu işlenmeye başlandı. Parti liderleri ve kurmayları arasında yapılan bir dizi görüşme neticesinde Cumhuriyetçi Millet Partisi ile Türkiye Köylü Partisi 16 Ekim 1958'de Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi adıyla birleşti. Bir birleşme de CHP ile liberal fikirlere sahip Hürriyet Partisi arasında gerçekleşti. İsmet İnönü'nün Heybeliada'daki evinde CHP ve Hürriyet Partisi ileri gelenleri bir araya geldiler. Burada alınan kararlar neticesinde Hürriyet Partisi'nin borçları CHP tarafından ödendi ve ardından 24 Kasım 1958'de söz konusu ittifak gerçekleşti. Heybeliada'daki evde önceden DP iktidarına karşı "Güç Birliği" oluşumu kararı alınmış ve bu oluşum kısa süre içerisinde çalışmalarına başlamıştı.¹⁷

Güç Birliği oluşumuna karşı Başbakan Adnan Menderes'in cevabı Vatan Cephesi'nin kurulması oldu. 12 Ekim 1958'de Menderes Manisa'daki mitingde ve Manisa il kongresinde yaptığı konuşmada halkı Güç Birliği'ne karşı kurdukları Vatan Cephesi'ne katılmaya davet etti. Menderes'in bu daveti çok kısa sürede karşılık buldu ve Vatan Cephesi'ne kitleler halinde

¹⁴ Emine Gürsoy Naskali, *Yassıada Zabıtları VI, Vatan Cephesi Davası*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2011, s.VI.

¹⁵ Rıfki Salim Burçak, *On Yılın Anıları (1950-1960)*, Ankara 1998, s.596.

¹⁶ Naskali, *a.g.e.*, s.VI.

¹⁷ *aynı yer.*

katılımlar başladı.¹⁸ Menderes, bütün DP il başkanlıklarına gönderdiği 1958 tarih ve 2143 sayılı telgrafında bu dönemde diğer partilerin bilhassa da CHP'nin muhalefet anlayışıyla ilgili şunları söylemekteydi:

"DP İl Başkanlıklarına"

I- Balıkesir ve İzmir konuşmalarında partiler arası mücadelelerin gittikçe soysuzlaşarak nihayet memleketi kardeş kavgasına götüren tehlikeli bir yola sapmış bulunduğunu izaha çalışmışım. Vaziyet ta baştan itibaren gözden geçirilecek olursa, bu teessür verici neticenin ihtiraslı muhalif politikacıların her ne pahasına olursa olsun iktidarı ele geçirmek hususundaki tehlikeli kararlarından ileri geldiği inkâr kabul etmez bir hakikat olarak ortaya çıkar. Binaenaleyh her şeyi kötü ve karanlık göstermeye çalışan ve yıkıcı ihtirasların esiri olarak hareket edenlerin peşinde koşmanın vatanperverlik hisleriyle telif-i kabil olmadığını izah ederek muhalefet saflarındaki vatandaşlarımızdan memleketin yüksek menfaatleri uğrunda ve millî tesânüdüün takviyesi emrinde partimiz saflarında yer almak arzusunun izhar edecekler bulunduğu takdirde, bundan büyük bir memnuniyet duyacağımızı ve kendilerine karşı çok müteşekkir kalacağımızı ifade etmişim. Şükranla kaydetmek isterim ki bu davet ve ricamın üzerinden kısa bir müddet dahi geçmeden memleketin her tarafından partimize kitle kitle iltihaklar başlamıştır. Üzerinde ehemmiyetle durulması gereken bu dikkate şayan olay, muhalefetin takip edegelmekte olduğu karanlık ve Devlet nizamını da sarsmağa hatta mümkünse yıkmaya yöneltilen mücadelenin muhalif vatandaşlarımızdan pek çoğunun ruhlarında ne kadar menfi tesirler yaratmış bulunduğunu göstermeye kâfidir. Siyasi ihtirasi olmayan bütün vatandaşlarımızca bilhassa Halk Partisi'nin iptidai geri ve yıkıcı faaliyetleri artık apaçık görülmekte ve bunların inkârcı ve kötüyücü hüviyetleriyle mücadele usulleri bütün çıplaklığı ile meydana çıkmış bulunmaktadır. İhtirasları uğrunda memleket menfaatlerini hiçe sayan politikacıları bu tehlikeli faaliyetlerinde destekleyip kuvvetlendirmekte artık devam etmemek gibi vatanperverâne bir his ile Halk Partisi'nden istifa ederek partimiz saflarında yer almak arzusunun gösteren ve şimdi aramıza katılmış bulunan yeni arkadaşlarımıza bütün partili arkadaşlarımızın, hürmet ve muhabbetle kollarını açmalarını ve partimize

¹⁸ Bilal Tunç, "Kocaeli'nde Vatan Cephesi", *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, VIII/2 (2005), s.734-735.

iltihaklarından dolayı derin bir memnuniyet ve teşekkür hissi duymakta olduğumuzu her zaman her fırsatta kendilerine ihsas ve ifade etmeyi zevkli bir vazife olarak ifa etmelerini bütün arkadaşlarımdan bilhassa rica ederim. Diğer taraftan ilk kuruluşundan beri pek çokları ile beraber çalışmış olduğumuz Cumhuriyetçi Millet Partisi ve Hürriyet Partisi'ne mensup arkadaşlarımızdan artık hadiselerin gereği gibi inkişaf etmesiyle hakikatlerin apaçık ortaya çıkması üzerine eski partisine iltihak etmiş olanlarla keza bize iltihak arzusunu gösteren diğer muh-terem azasına teşekkür hisleriyle bağlandığımı sizlere karşı bir defa daha ifade etmekten büyük bir memnuniyet duymaktayım. Siz arkadaşlarımdan da son davet ve ricamız üzerine vatanperverâne hislerle partimize yeni katılmış veya katılacak olan arkadaşlarımızı memnurluk ve teşekkür hisleriyle karşılamayı severek yerine getirecek bir vazife sayacaklarından eminim.

2- İl İdare Heyetlerine arz etmekte olduğum bu his ve düşüncelerimizin ocaklara kadar duyurulmasını hassaten rica eder, muhabbetle gözlerinizi öperim.

Başbakan Adnan Menderes¹⁹

Vatan Cephesi'ne katılanların isimleri düzenli olarak radyoda halka ilan ediliyordu. Ancak bu durum muhalefet tarafından şiddetle tenkit ediliyordu. Bu nedenle Muhalefet partileri radyoyu “*partizan radyo*” olarak adlandırdılar. Hatta “*Ajans Haberlerini Dinlemeyenler Derneği*” adlı bir dernek dahi kuruldu.²⁰ Ancak muhalefetin eleştirilerine ve çabalarına rağmen Vatan Cephesi'nin ülke genelinde yaygınlaşması engellenemedi. Vatan Cephesi'ne katılanların sayısı gün geçtikçe artmaktaydı.²¹

Başbakan Adnan Menderes'in muhalefetin yıkıcı faaliyetlerine karşı Vatan Cephesi'nin kurulacağını ilan etmesi ve tüm vatandaşları bu yeni oluşuma katılmaya davet etmesi üzerine Çanakkale'de de Vatan Cephesi kuruldu. Çanakkalelilerin Başbakan'ın bu çağrısına büyük destek verdikleri görülmektedir. Zira CHP başta başta CHP'den olmak üzere muhalefet partilerinden DP'ye yoğun katılımlar oldu.

¹⁹ Burçak, *a.g.e.*, s.597-598.

²⁰ Uyar, *a.g.e.*, s.27.

²¹ Tunç, *a.g.e.*, s.735.

I- 1958'de Çanakkale'de Vatan Cephesi

Menderes'in Vatan Cephesi'nin kurulduğunu ve ülke genelinde yaygınlaştığını duyurması üzerine Çanakkale'den bu yeni oluşuma büyük ilgi gösterildi ve Menderes'e memnuniyet ifadesi olmak üzere sayısız telgraf çekildi. Bu telgrafların bazıları DP'ye bağlı Vatan Cephesi Ocakları'na hangi bölgelerden kimlerin katıldığını göstermek, bazıları da bölgelerinde kaç kişinin adı geçen yapıya katıldığını bildirmek üzere çekilmişti. Örneğin DP Gülpınar Bucak Başkanı Sezai Yücel tarafından çekilen telgraf, bölgelerinde çok sayıda kişinin Vatan Cephesi'ne geçtiğini bildirmek için gönderilmişti. Vatan Cephesi'ne bağlı ocaklara geçen kişiler genellikle CHP, Türkiye Köylü Partisi ve müstafi durumunda bulunan Hürriyet Partisi'nin mensuplarıydı.²²

Dönemin bazı basın organlarında CHP'den ve diğer partilerden Vatan Cephesi'ne geçişler olduğu gibi geçiş haberlerine mukabil DP'den istifa ederek CHP'ye katılanların bulunduğu yönünde haberler de yer almıştır. Örneğin İnkılâp Gazetesi'ne göre radyodan yapılan yayınlarda DP'ye binlerce kişinin geçtiği yönündeki verilen bilgiler gerçeği yansıtmamaktaydı. Gazeteye göre bilakis DP'den ayrılanlar kitleler halinde CHP saflarına geçmekteydi. Ekim ayında bir hafta içerisinde Çanakkale ve Manisa'da CHP'ye üye olanların sayısı altı yüzü geçmiş, bu sebeple İzmir'de de istifalar yaşanmış ve toplamda bin sekiz yüz kişi CHP'ye katılmıştı.²³ CHP yanlısı olarak değerlendirilen İnkılâp Gazetesi'nin bu yazısı, iktidarla muhalefet arasındaki görüş ayrılıklarını ve birbirilerine karşı tutumlarını göstermesi bakımından anlamlıdır.

Bu dönemde bilhassa CHP'den istifa eden çok sayıda kişi Vatan Cephesi Ocakları'na iltihak etmişti. CHP'den sonra dönemin önemli siyasi aktörlerinden olan Hürriyet Partisi'nden istifa eden kişiler de DP'ye katılmışlardı. DP İl İdare Kurulu Reisi Müjdat Bingöl parti genel sekreterliğine durumu şu şekilde ifade etmişti:

“Muhalif Parti Lideri'nin (İsmet İnönü) yıkıcı konuşmalarından sonra partimize karşı iltihaklar artmıştır. Bu meyanda Yenice Kazası'nın Sazak Köyü'nden altmış üç vatandaş CHP'den istifa ederek

²² Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA), Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3.

²³ İnkılâp, 26 Ekim 1958.

partimize katılmışlardır. İmroz Dereköy Hürriyet Partisi Bucak Başkanı otuz azasıyla birlikte partimize iltihak etmiştir. Keyfiyeti arz eder, en derin hürmetlerimin kabulünü istirham ederim”²⁴

Bu rapordan hemen sonra aynı köyden kırk kişi CHP’den istifa ederek DP’ye üye olduklarını bildirdiler.²⁵ Aynı tarihlerde merkez ilçeye bağlı Kumkale köyünde CHP İdare Heyeti’nden Muharrem Tüfek ve Habil Kortel partilerinden ayrılarak DP’ye katıldılar. Bu tür gelişmeler Vatan Cephesi’nin henüz kuruluş aşamasında Çanakkale’den hayli destek gördüğünün delilidir.²⁶

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi verilerine göre, 1958 yılının son günlerinde DP’ye büyük iltihaklar yaşandı. Özellikle CHP’den istifa edenler topluca DP’ye geçtiler. Ayvacık DP İlçe Başkanı partisine üyelik talebinde bulunan ve eski partilerinden istifa edenlerin sayılarını tablolar halinde parti genel sekreterliğine gönderdi. Söz konusu tabloya göre 1958’de Ayvacık’ta DP’ye; Baharlar köyünden CHP’den 178, Küçük Husun köyünden CHP’den ve kararsızlardan 50, Bahar köyünden CHP’den 50, Misvak köyünden CHP’den ve kararsızlardan 96, Çakalışı köyünden CHP’den 93, Akçin köyünden CHP’den ve kararsızlardan 55, Kozlu köyünden CHP’den 70, Gülpınar köyünden CHP’den 24 ve aynı köyden Cumhuriyetçi Millet Partisi’nden ve kararsızlardan 32 kişi olmak üzere toplamda 648 kişi katılmıştı.²⁷ Öte yandan Yenice’ye bağlı 300 seçmeni olan Sazak Köyü, tamamen DP’ye iltihak ettiğinden Sazak köyünde CHP varlığı sona erdi ve DP’ye bağlı bir ocak kuruldu.²⁸

Bu gelişmelerden moralleri yükselen DP Çanakkale İl Başkanlığı, katılımları arttırmak için il genelinde kampanya ve propaganda faaliyetlerine hız verdi. Bu esnada İnkılâp Gazetesi de CHP ve Hürriyet Partisi’nin birleşeceğini öne sürmüş ve bu birleşme neticesinde Çanakkale’de CHP’nin hayli güçleneceğini şu şekilde haber yapmıştı:

²⁴ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/1.

²⁵ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/2.

²⁶ *Demokrat Köylü*, 27 Ekim 1958.

²⁷ BCA, Fon Kodu:010.09, Yer No:214.664.3/14.

²⁸ *Demokrat Köylü*, 11 Kasım 1958.

“Siyasi çevrelerde günün en mühim konusu olan CHP ile Hürriyet Partisi'nin birleşmesi mevzuunda teşkilat kademeleri anlaşma içinde bulunmaktadır. Önümüzdeki ay yapılacak Hürriyet Partisi'nin büyük kongresinde kat'i karara varılarak ana muhalefet partisi olan CHP'ye iltihakın kuvvetle muhtemel olduğu belirtilmektedir. Her iki parti mensupları bunu ekseriyetle kabul etmektedirler. Nitekim bazı Hürriyet Partisi kademelerinden şimdiden CHP'ye iltihaklar başlamıştır.”²⁹

Vatan Cephesi kurulduktan sonra DP milletvekilleri buldukları seçim bölgelerine giderek bu yeni oluşumu halka anlattılar ve destek istediler. Bu kapsamda DP Çanakkale Milletvekili Servet Sezgin merkez ilçeye gelerek Halileli, Kumkale, Tefikiye, Çıplak, İntepe, Kuşköy ve Kepez köylerinde temaslarda bulunduktan sonra Lapseki'nin, Kemiklialan ve Suluca köylerine de uğrayarak vatandaşlarla görüştü. Daha sonra Biga ilçesine giden Sezgin, burada da birçok köy ve mahalleyi dolaştı. Demokrat Köylü Gazetesi'ne göre, bu gezinin olumlu sonucu olarak başta Biga ve Bayramiç'e bağlı köylerden olmak üzere muhalefet partilerine mensup vatandaşlar kitleler halinde DP'ye intisap ettiler.³⁰ Aynı tarihlerde Hürriyet Partisi İmroz Bucak Başkanı Yorgi Dimitriyadis 37 kişiyle birlikte partisinden istifa ederek DP İlçe Başkanı İstavro İstavropolos'a DP'ye avdet etmek istediklerine dair dilekçelerini sundular. Bu durum Vatan Cephesi'nin Çanakkale'de meskûn azınlıklar arasında da olumlu karşılandığını göstermektedir.³¹

İnkılâp Gazetesi'ne göre, CHP Çanakkale İl Başkanlığı düzenlediği toplantılarda partinin il genelinde güçlü bir durumda olduğu ve DP'nin ise sürekli güç kaybettiği yönünde propaganda yapmaktaydı. Gazete, CHP Merkez İlçe Teşkilatı'nın 3 Kasım 1958'de yapılan toplantısında Başkan Alaattin Genç'in, partisini güçlü gördüğü için Köylü Partisi'nden istifa ederek CHP'ye geçtiğini, vatandaşların partisinin icraatlarını tasvip ettiğini ve teveccüh gösterdiğini ifade etmiştir. Ayrıca yine gazeteye göre toplantı sonunda katılımcılardan çok sayıda kişi bu teveccühün bir eseri olarak

²⁹ *İnkılâp*, 27 Ekim 1958.

³⁰ *Demokrat Köylü*, 28 Ekim 1958.

³¹ *Demokrat Köylü*, 29 Ekim 1958.

CHP'ye üye olmuştur.³² İnkılâp Gazetesi, bu tür yayınlarla Vatan Cephesi'nin Çanakkale'de istenilen etkiyi yapamadığını kanıtlama çabasındaydı. Ancak, sayısal veriler dikkate alındığında Çanakkale'de 1958 yılı Ekim ayından 1960 yılı Mayıs ayına kadar toplamda 4.325 kişinin DP'ye iltihak ettiği görülmektedir.³³

1958 yılı Kasım ayında kendisini fesheden Hürriyet Partisi'nden ayrılanlar ya iktidar partisi DP'ye ya da ana muhalefet partisi CHP'ye katılmaktaydı. Çanakkaleliler açısından bakıldığında, buradakilerin genellikle DP'yi tercih ettikleri, Adnan Menderes'e gönderilen telgraflardan anlaşılmaktadır. Örneğin İmroz'a bağlı Zeytinli Köyü'nden Hürriyet Partili 70 kişi bucak başkanıyla birlikte DP saflarına katılmışlardı.³⁴ Bunun gibi dönem itibarıyla Çanakkale'de ikamet eden bazı Rum vatandaşların da Vatan Cephesi'ne iltihak ettikleri görülmektedir. Hürriyet Partisi'nin İmroz Kurucu Başkanı Nikola Karasileveki, Menderes'e gönderdiği telgrafta 70 Rum kökenli vatandaşın DP'ye katıldıklarını bildirdi.³⁵ Aynı tarihlerde Biga ilçesinde Hürriyet Mahallesi DP Ocağı'na 30 ve Sakarya Mahallesi Vatan Cephesi Ocağı'na da 9 kişi katıldı.³⁶ Bu katılımlar iktidar partisinin dönem itibarıyla Çanakkale'de güçlü durumda olduğunu göstermektedir.

DP'ye bağlı Vatan Cephesi Ocakları'na sadece tek parti mensubu değil; bazen birden fazla partinin mensupları ortak hareket ederek toplu bir şekilde geçmişlerdi. Mesela Yenice kazasına bağlı Hamdibey nahiyesinden üç parti temsilcisi DP Genel Sekreterliği'ne gönderdikleri telgrafla, CHP'li Sinan Altındaş, Köylü Partisi'nden Mahmut Duran ve Hürriyet Partisi'nden Kemal Civelek 39 arkadaşıyla Vatan Cephesi'ne iltihak ettiklerini bildirmişlerdi.³⁷ Öte yandan başta CHP olmak üzere muhalefet partilerinin DP'ye karşı ittifak kurmaya çalıştıkları bu dönemde, 1958 yılı Kasım ayında Çanakkale'de gerek bu partilerden ve gerekse partisiz vatandaşlardan

³² *İnkılâp*, 4 Kasım 1958.

³³ Uyar, *a.g.e.*, s.78.

³⁴ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/64.

³⁵ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/281.

³⁶ *Demokrat Köylü*, 21 Kasım 1958.

³⁷ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/195.

yüzlerce kişi DP'ye katıldı. Örneğin sadece 10 Kasım 1958'de merkez ilçeye bağlı 1 numaralı Ocak'a 34 kişi kaydoldu.³⁸

İktidar ve muhalefet arasındaki mücadelenin şiddetlendiği bu dönemde İnkılâp Gazetesi, Kasım 1958'de Vatan Cephesi'ne ülke genelinde katılımların hayli düşük olduğu, buna karşın CHP'nin üye sayısının sürekli arttığı yönündeki haberlerle taraflı yayın çizgisini sürdürmüştür. *İnkılâp*, iddiasını ispat amacıyla sadece Çanakkale'den değil diğer illerden de örnekler vermiştir. Örneğin İzmir'de DP'nin eski kurucularından Dr. Mustafa Kentli keza Antalya'da Hürriyet Partisi'nden 180 kişi CHP saflarına katılmıştı.³⁹ DP yanlısı olarak değerlendirilen gazeteler ise *İnkılâp*'ın haberlerini yalanlayarak CHP'nin sürekli güç kaybettiğini ve partiye yeni katılımların söz konusu olmadığını iddia etmişlerdir.

Vatan Cephesi'yle ilgili olarak vatandaşlara bilgi vermek için Ekim ayında olduğu gibi Kasım ayında da DP'li milletvekilleri Emin Kalafat, Servet Sezgin, Nuri Togay, Halim Alyot, Nahit Ural ve Ahmet Hamdi Sezen Çanakkale'de temaslarda bulundular. Vekiller başta Biga ve merkez ilçe olmak üzere birçok yerde büyük kalabalıklar tarafından karşılandılar.⁴⁰ Bunlardan Emin Kalafat DP'nin önemli siyasi aktörlerinden birisidir. Çanakkale'den Gümrük ve Devlet Bakanlığı gibi önemli görevler üstlenen bir milletvekilinin çıkmış olması, DP tarafından bu ile önem verildiğini göstermektedir.

II- 1959'da Çanakkale'de Vatan Cephesi

Yukarıda işaret edildiği üzere Vatan Cephesi'nin kurulmasıyla muhalefet partilerinden çok sayıda kişi, farklı gerekçeler, düşünceler ve beklentilerle DP'ye geçtiler. Keza, daha önce herhangi bir partiye mensup olmayan kişiler de iktidar partisine bağlı ocaklara üye oldular. Bunlardan biri kentin önemli işadamlarından Tevfik Zengin'dir. Zengin, telgrafında Türk milletinin DP'ye olan bağlılığını yakından gördüğü için partiye katıldığını ifade etti.⁴¹ Ardından 1959 yılı Ocak ayında CHP'den istifa eden

³⁸ *Kale*, 8 Kasım 1958.

³⁹ *İnkılâp*, 13 Kasım 1958.

⁴⁰ *Kale*, 24 Kasım 1958.

⁴¹ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/1060.

yüzlerce kişi DP'ye katıldı. Bilhassa Bayramiç ilçesine bağlı Alakeçi Köyü'nden CHP'li 187 kişi Vatan Cephesi Ocağı'na iltihak etti. Bununla ilgili olarak CHP'den ayrılan Ocak Başkanı Mehmet Erol, arkadaşları adına telgrafında şu ifadelere yer vermiştir:

*“Bizler Bayramiç’in Alakeçi Köyü sakinleri olarak CHP idarecileri tarafından yıllar ve yıllarca uyutulmuş ve işgal edilmiştik. Ancak bugün yüksek icraat ve faaliyetlerinizi gördükçe geçimimizde ve yaşayışımızda düne göre fevkalade değişiklikler karşısında hala CHP’nde kalmanın memlekete ihanet etmek olacağından Ocak İdare Heyeti olarak toptan CHP’nden istifa ederek 187 arkadaşımızla birlikte DP Vatan Cephesi Ocağı’na kayıt olduğumuzu sonsuz hürmet ve saygılarımızla bildirir ellerinizden öperiz”.*⁴²

1958 yılında Hürriyet Partisi'nin kendisini feshetmesi, yeni kurulan Vatan Cephesi için olumlu bir gelişmeydi. Zira Hürriyet partililerin büyük bir kısmı CHP'ye değil DP'ye geçmeyi tercih etti. Bu arada DP'ye geçenlerin büyük bir kısmı ailelerini de partiye kaydettirdi. Biga ilçesi Havdan köyünden Mehmet Gider ve Keçeci Hüseyin Aradan bu cümledendi. Mehmet Gider DP'ye katıldıklarını bildiren telgrafı bizzat Başbakan Adnan Menderes'e gönderdi.⁴³ Aynı şekilde Çanakkale Merkez mahallesinden Kahveci Mehmet Doğan da telgrafında beş kişiden müteşekkil ailesiyle CHP'den ayrılarak Vatan Cephesi'ne avdet ettiklerini bildirmişti.⁴⁴

1950'li yıllarda siyasi partilerin vilayetleri teftiş eden bölge müfettişleri bulunmaktaydı. Müfettişler, illerde il başkanlıklarıyla ocak ve bucak teşkilatlarını denetledikten sonra raporlarını parti genel başkanlıklarına gönderirlerdi. Bilhassa, 1958'de Vatan Cephesi kurulduktan sonra DP Genel Başkanlığı teşkilat denetimlerini daha da yoğunlaştırdı, zira bu şekilde Vatan Cephesi'ne kaç kişinin katıldığı kesin olarak tespit edilebilmekteydi. Bu bağlamda DP Çanakkale Bölgesi Konya Milletvekili 1959 yılı Haziran ayında vilâyette temaslarda bulunmuş, il ve ilçe teşkilatlarında incelemeler yapmıştı.⁴⁵

⁴² BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/96.

⁴³ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/950.

⁴⁴ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/402.

⁴⁵ Çanakkale, 4 Haziran 1959.

Arşiv belgelerine göre, Çanakkale’de Vatan Cephesi dolayısıyla da DP’ye bağlı ocaklara katılanların önemli bir kısmı, mensubu oldukları CHP’nin politikalarından memnun olmayan kişilerdi. Ayrılanlar, CHP’nin bir ana muhalefet partisi olarak yapması gereken siyasi faaliyetleri hakkında ifa etmediğini düşünüyorlardı. Ayrıca partililerin bir kısmı da CHP’nin zararlı faaliyetler içinde bulunduğunu düşündüklerinden DP’yi tercih etmişlerdi. Bunlardan biri CHP Çırpılar Köyü Ocak Başkanı Ziya Uzunoglu’ydu. Uzunoglu, yukarıda ifade edilen nedenlerden ötürü 20 partili arkadaşıyla birlikte DP’ye iltihak etti ve bunu da katılanların imzalarıyla birlikte rapor olarak DP Genel Sekreterliğine gönderdi.⁴⁶

DP’ye geçen vatandaşlardan bir kısmının daha önce mensup oldukları partileri çok sert bir biçimde eleştirdikleri görülmektedir. Örneğin Hürriyet Partisi’nden DP’ye geçenlerden Biga Karapınar köyünden Halil Şaşkın, Kadir Bakkal, Mustafa Kahveci, Kazım Bayram, Salih Bakkal, Aziz Ünal, Halil Çetin, Tekin Çiftçi, Yunus Çiftçi, Lütfü Konar, Ahmet Ünal, Yusuf Bayram, H. İbrahim Bayram, Hasan Tekin ve Mehmet Güngör isimli şahıslar yanlış bir tesir altında yıllarca yanlış safta yer aldıklarını, ancak DP’nin vatan yararına yaptığı işleri gördükten sonra Hürriyet Partisi Karapınar Köyü Ocağı’nı tamamen kapatarak DP’ye üye olduklarını ifade etmişlerdir.⁴⁷

1959 yılı itibarıyla vilâyetin bütün kazalarında gençlik kolları teşkilatının kurulduğu ve daha alt birimlerde de il ve ilçe teşkilatlarına bağlı yeni birimlerin oluşturulduğu bilinmektedir. Bu bağlamda, Çanakkale’de DP’nin güçlenmesinde ve Vatan Cephesi ocaklarına yeni kayıtların yapılmasında DP Gençlik Kolları’nın önemli rolü olduğu sayısal verilerden anlaşılmaktadır. Örneğin DP Karabiga İlçesi Gençlik Kolları Başkanı Ömer Angın, partiye diğer partilerden ya da partisizlerden gençlerin katıldığını, üye sayılarının sürekli arttığını ve 1959 yılı Mart ayı itibarıyla 120 yeni üye yaparak gençlik ilçe teşkilatını ciddi bir biçimde güçlendirdiklerini aylık raporunda ifade etmişti.⁴⁸

DP Çanakkale milletvekilleri Vatan Cephesi kapsamında 1958 yılında olduğu gibi 1959 yılında da belirli aralıklarla vilâyete gelerek vatandaşlarla

⁴⁶ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/81.

⁴⁷ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/303.

⁴⁸ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/161.

görüş alışverişinde bulunmuşlardır. Bu bağlamda 1959 yılı Haziran ayında Çanakkale'ye gelen milletvekillerinden Servet Sezgin ve Nuri Togay il merkezi ve ilçeleri gezerek halkın şikâyetlerini dinlemişler, ardından bazı nahiye ve köylerde de temaslarda bulunmuşlardır. Bu geziler halk nezdinde olumlu tesir uyandırmış, Vatan Cephesi ocaklarına yeni katılımları hızlandırmıştır.⁴⁹

1958 yılından itibaren DP'nin il ve bucak teşkilatlarında doğrudan doğruya Vatan Cephesi ismiyle de ocaklar kurduğu arşiv belgelerinden anlaşılmaktadır. Bunlardan biri 15 Mart 1959'da açılan Gelibolu ilçesi Bolayır nahiyesine bağlı Süleymanpaşa Mahallesi Vatan Cephesi Ocağı'dı. Ocağın kuruluşunu DP Genel Sekreterliği'ne rapor olarak sunan Başkan Cevdet Bey şu satırlara yer vermiştir:

*“Parti olarak felaket içerisinde yaratılan tarifi imkânsız kalkınmanın ve dolayısıyla da kansız zafer kazanan milli varlığın ikinci bânisi DP Genel Başkanı ve Başvekil Adnan Menderes’in hayranlarıyız. Her yerde olduğu gibi nihayet kansız kazanılan bir Kıbrıs zaferine Yunan muhalefetiyle hemfikir olurcasına topyekûn şuursuzca kırmızı oy kullanan, milli mukadderat bakımından nankör ve insafsız CHP'den istifa ederek daima milli tesanüdün idaresi uğrunda gayretlerinizde başarılar temennileriyle Süleymanpaşa Mahallesi Vatan Cephesi Ocağı'nı kurarak şerefli mensuplarımızın arasına iltihak ettiğimizi arz ederiz”.*⁵⁰

Çanakkale'de Vatan Cephesi Ocağı'nın teşkilatlanması bununla sınırlı kalmadı, 16 Mart 1959'da Fevzi Çakmak Mahallesi teşkilatı kuruldu ve başkanlığına Mustafa Doğanay seçildi.⁵¹ Keza aynı ilçede 17 Mart 1959'da Camii Kebir Mahallesi Vatan Cephesi kuruldu ve başkanlığına da Fazlı Türker getirildi.⁵²

Adnan Menderes'e ya da DP Genel Sekreterliği'ne gönderilen telgraf ve raporlardan DP'ye ait ocakların bulunmadığı yerlerde parti teşkilatlarının kurulduğu görülmektedir. Bunlardan biri Ayvacık ilçesine bağlı

⁴⁹ Çanakkale, 4 Haziran 1959.

⁵⁰ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/129.

⁵¹ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/126.

⁵² BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/127.

Baharköy'de 20 Ocak 1959'da DP Ocak Başkanlığı'nın kurulmasıdır. Ocak Başkanı Cahit Sezen, 108 üyeye sahip olduklarını ve bu sayıyı arttırmak için çaba sarf edeceklerini ifade etmiştir. 1946'da kuruluş 1960 yılına kadar ara vermeden teşkilatlanmasına devam eden iktidar partisi bu yeni teşkilatlarla ve doğal olarak artan üye sayısı ile daha da güçlü hale gelmiştir.⁵³

Cumhuriyet Arşivi belgelerinde Vatan Cephesi ocaklarına topluca avdet ettiklerine dair Başvekil Adnan Menderes'e telgraf gönderen kişiler arasında aynı soyadı taşıyan çok sayıda kişi bulunduğu görülmektedir. Örneğin 29 Nisan 1959'da Bayramiç ilçesi Köylü Köyü'nde CHP'nden ayrılarak DP'ye iltihak eden 23 kişi adına telgraf gönderen CHP Köylü Köyü Azası İsmail Birol'un listesinde aynı soyadı taşıyan birçok kişi bulunmaktadır. Bu isimlerden bazıları şunlardır: Rıza Birol, İsmail Birol, Yahya Birol, Mehmet Birol, Necati Özen, Galip Özen, Ahmet Özen, Yahya Yılmaz, Halil Yılmaz vs. Bunun dışında listede farklı soyadlarından başka kişiler de yer almaktadır.⁵⁴

Bu dönemde CHP'den Vatan Cephesi dolayısıyla da DP ocaklarına katılımın sayıca çok olmasının nedenlerinden biri de parti içinde büyük rahatsızlıkların ve anlaşmazlıkların bulunmasıydı. CHP Bayramiç Çırpılar Köyü Ocak İdare Heyeti Azası Mustafa Bayram bu durumu bir telgrafta şu ifadelerle ortaya koymuştur:

“Doğdum doğalı CHP içerisindeyim. Sabırlarımıza rağmen ıslah yoluna gitmeyen ve hükümetin icraatlarını kökten inkâr yoluna giden Kasım Gülek'in dahi iç işlerimizi yabancı devletlerde jurnal ettiğinden nefretle CHP'den istifa ederek 29 arkadaşım ile birlikte DP'ye kaydımızı yaptırarak, ellerinizden öper emirlerinizi bekleriz.”⁵⁵

DP'nin iktidara gelmesiyle güç kaybeden ve eski gücüne bir türlü kavuşamayan ana muhalefet partisinin bu durumu, yukarıda ifade edildiği üzere Vatan Cephesi ocaklarını güçlendirmiştir. Çanakkale DP il ve ilçe başkanları tarafından Vatan Cephesi'ne iltihaklarla alakalı olarak parti genel başkanlığına düzenli olarak raporlar gönderilmekteydi. Bu raporlarla bilhassa ocaklara katılım sayısı ve muhalefet partilerinin durumu detaylı

⁵³ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/194.

⁵⁴ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/268.

⁵⁵ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/269.

olarak bildirilirdi. Mesela DP İlçe Başkanı Mehmet Güven 1959 yılı Mayıs ayında 110 kişinin DP'ye üye olduğunu yeni katılanların büyük bölümünü CHP'nden istifa eden kişilerin oluşturduğunu, bunun dışında Ayvacı'ya Vatan Cephesi Ocağı'nın kurulduğunu rapor etmiştir. Söz konusu rapor, iktidar partisinin bütün il ve ilçe başkanlıklarıyla koordineli bir biçimde çalıştığını ve Vatan Cephesi'yle ilgili gelişmeleri yakından takip ettiğini göstermektedir.⁵⁶

1958 yılı Kasım ayından 1959 yılı Nisan ayına dek Çanakkale'den Vatan Cephesi ocaklarına yaklaşık 1.500 kişi geçti. Vatandaşlardan ve kuruluşlardan DP Genel Başkanlığı'na, DP'li milletvekili ve bakanlara gönderilen telgraflardan bu sayının sürekli arttığı ve Nisan ayından sonra sürecin daha da ivme kazandığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, Mayıs ayında sadece Yenice ilçesinden 151 kişinin DP'ye geçmesi dikkat çekicidir. Bunda teşkilatlarda cansiperane gayret gösteren partililerin de rolü olduğu anlaşılmaktadır. Mesela Mehmet Bozkurtlar telgrafında, ilçelerinden bu denli büyük grubun CHP'nden ayrılarak DP'ye geçmesinde DP İlçe Başkanı Hüseyin Tezcan'ın önemli rolü olduğunu beyan etmektedir.⁵⁷

Siyasi çekişmenin hayli yoğun olduğu Çanakkale'yi milletvekilleri yanında Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes de ziyaret etmişlerdir. 26 Temmuz 1959'da vuku bulan ziyarette Cumhurbaşkanı'na Vali Fahrettin Akkutlu, Çanakkale Boğazı Komutanı Amiral Fevki Gürer, Belediye Başkanı Sadi Fenercigil ile şehrin ileri gelenleri eşlik etmişlerdi.⁵⁸ Keza Ağustos ayında Çanakkale Milletvekili ve Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, kente gelerek çok sayıda fabrika ve tesisin açılışını yaptı. Emin Kalafat ve Fatin Rüştü Zorlu gibi iki önemli bakanın Çanakkale milletvekilleri olması, tabii olarak buraya önemli yatırımların yapılmasını sağlamış, kentte gözle görülür bir kalkınma ve gelişme yaşanmıştır. İktisadi kalkınma ve hizmetler alanındaki hamleler Çanakkale genelinde Vatan Cephesi'ne, dolayısıyla da DP ocaklarına teveccühün artmasını ve kitlesel katılımların yaşanmasını sağlamıştır.⁵⁹

⁵⁶ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/25.

⁵⁷ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/19.

⁵⁸ *Çanakkale*, 31 Temmuz 1959.

⁵⁹ *Çanakkale*, 13 Ağustos 1959.

Çanakkale’de CHP il ve ilçe teşkilatlarından yüzlerce kişinin DP’ye avdet etmesi, iktidarla muhalefet partisi arasındaki ilişkilerin bozulmasına neden oldu. 1958’den sonra daha da belirginleşen bu rekabet özellikle Vatan Cephesi’nin oluşturulmasıyla ciddi boyutlara ulaştı. Bu mücadele 27 Mayıs 1960 ihtilaline kadar şiddetlenerek devam edecektir.

Cumhuriyet Arşivi kayıtlarına göre, CHP partiden kitlesel kopuşları engellemek için birtakım önlemler aldı ve ayrılmak isteyen partililerin dilekçelerini işleme koymadı. Örneğin Pazarköy bucağından Vatan Cephesi ocaklarına kaydolmak isteyen 150 kişinin talepleri CHP İlçe Başkanı Hüseyin Tezcan’ın engellemelerinden dolayı altı ay kadar gecikmiş, şikâyetler üzerine DP ilçe başkanının araya girmesiyle söz konusu kişiler Vatan Cephesi Ocağı’na girebilmişti.⁶⁰

Çanakkale’de Vatan Cephesi ocaklarına katılmak amacıyla DP’ye geçenlerin bir kısmı, buldukları yerlerde öncelikle ocakları kurarak başkanlarını seçer ve üyelerini belirleyerek çalışmalarına başladılar. Saf değiştirenlerin büyük bölümü CHP kökenli oldukları için, kitlesel kopuşlar nedeniyle bazı ilçe, belde ve köylerde CHP’nin siyasi varlığı büyük ölçüde bitmekteydi. 18 Temmuz 1959’da kurulan Ayvacık ilçesi Baharlarbaşı nahiyesi DP Uzunalan Köyü Teşkilatı’na katılımlar bu cümledendir. Uzunalan Köyü DP Müteşebbis Heyeti Başkanı Ahmet Can telgrafında şunları ifade etmiştir:

*“Sayın Başvekil Adnan Menderes, sizin ve partinizin memleket hizmetlerindeki sonsuz gayret ve samimiyetlerinize inanarak bugüne kadar mensubu olduğumuz CHP’nden 76 arkadaşımızla birlikte istifade ederek DP İlçe İdare Heyetinizin teşebbüsüyle DP Uzunalan Köyü Müteşebbis Ocak Heyeti İdaresini kurduk. Bizlerin bundan sonra sizinle el ele memleket davalarına seyirci kalmadan ve kıskanmadan canla başla çalışacağımıza söz veriyor, hürmet ve sevgilerimizi arz ediyoruz”.*⁶¹

Vatan Cephesi’nin kuruluş aşamasından 27 Mayıs 1960 İhtilali’ne dek DP’nin Çanakkale il başkanlığını Müjdat Bingöl yapmıştır. Bingöl, Çanakkale’de Vatan Cephesi’yle ilgili gelişmeleri haftalık ve aylık raporlar

⁶⁰ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/65.

⁶¹ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/88.

halinde Parti Genel Sekreterliği'ne sunmaktaydı. Bu raporlarda hem Vatan Cephesi adıyla kurulan ocakların hem de bu ocaklara üye olanların bilgisi verilmekteydi. İl Başkanı Bingöl 19 Ağustos 1959 tarihli raporunda Merkez ilçesinde başkanlığına Ahmet Hamdi Muzur'un seçildiği yeni bir Vatan Cephesi Ocağı kurulduğunu, aynı ilçeden CHP ve Hürriyet Partisi'nden 85 kişinin yeni kurulan ocağa kayıt yaptırdığını ve bunun dışında Alikavaklar Köyü'nden CHP'den 85 ve Karaköy'den Cumhuriyetçi Millet Köylü Partisi'nden istifa eden 290 kişinin DP'ye katıldığını dile getirmişti. Diğer bir ifadeyle Ağustos ayı itibarıyla Çanakkale'de CHP, Hürriyet Partisi ve Cumhuriyetçi Millet Köylü Partisi'nden toplamda 460 kişi DP'ye katılmıştır.⁶²

Çanakkale'den Vatan Cephesi Ocakları'na iltihak etmek isteyenlerin bir kısmı doğrudan vilayette bulunan ocaklara kaydolur, bir kısmı da ocak bulunmayan köy veya mahallelerde yeni bir teşkilat kurarak üyelik yaptırırlardı. Vilayette hiçbir ocağa girmeyi tercih etmeyenler ise doğrudan Başbakan Adnan Menderes'e telgraf göndererek DP'ye katılma taleplerini iletirlerdi. Bu şekilde müracaat edenler doğrudan genel merkez marifetiyle belirlenen Vatan Cephesi ocaklarına geçmiş olurlardı. Örneğin Geyikli Nahiyesi Üvecik Köyü ile Mahmudiye Köyü'nden 38 kişi Adnan Menderes'e telgraf çekerek eşleriyle birlikte Vatan Cephesi'ne kayıt yaptırmak istediklerini belirtmişlerdi. Söz konusu telgraftı çekenler CHP'den istifa eden Ocak İdare Heyeti Azası Mahmut Sezer ile aynı partiden Ocak Başkanı Halil Önbey'di. Adı geçen şahıslar, partilerinden istifa gerekçesi olarak CHP'nin tahrik edici hareketlerini göstermişlerdi.⁶³

Çanakkale'de CHP'den istifa eden kişilerden bir kısmı *Geyikli Olayları*⁶⁴ dolayısıyla partilerinden istifa ettiklerini bildirmişlerdir. Başvekil Adnan

⁶² BCA, Fon Kodu:010.09, Yer No:214.664.3/145.

⁶³ BCA, Fon Kodu:010.09, Yer No:214.664.3/2733.

⁶⁴ Geyikli Olayları: CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek'in üç milletvekiliyle birlikte 11 Eylül 1959'da Bozcaada ilçesinden deniz yoluyla Ezine ilçesi Geyikli nahiyesine gelişi sırasında iskelede CHP heyetini karşılamaya gelenler, 500'den fazla DP'linin engelleme ve protestosuna maruz kalmışlardı. Durumun vahametini anlayan bazı kimseler Kasım Gülek'i bilgilendirmişler ve saldırıya maruz kaldıklarını bildirmişlerdir. Gülek de vali ile emniyet müdürünü arayarak durumu bildirmiş ve gerekli tedbirin alınmasını istemiş, ardından maiyetiyle birlikte Geyikli'ye inmiştir. Heyetin nahiyeye girişi sırasında DP'li olduğu bildirilen yüzlerce kişi arabaları durdurarak ziyarete karşı olduklarını dile

Menderes'e telgraf çeken Geyikli Nahiyesi Mahmudiye Köyü CHP Ocak İdaresi Heyeti'nden Yahya Toplu ve Sabri Savaş, olayla ilgili olarak şu satırları kaleme almışlardır:

*“12 Eylül 1959'da köyümüzde yapılan CHP Ocak Kongresi'nde idare heyetine seçildikten sonra Geyikli hadiseleri hakkında gazetelerde CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek'in vaki' hilâf-ı hakikat beyanını okuyunca diğer bütün söylediklerinin de aynı şekilde yalan olduğunu düşünerek CHP'nden istifa ettik. Memleket kalkınmasında muazzam hizmetlerini gözlerimizle gördüğümüz DP'ye kaydımızın yapılmasını saygularımızla arz ederiz. Telimizin bir sureti de CHP Genel Başkanlığı'na gönderilmiştir”.*⁶⁵

Aynı köyden gönderilen on dokuz imzalı telgrafta da Geyikli Olayları'ndan dolayı CHP ekibi suçlu gösterilmiş ve olay sonrası Kasım Gülek tarafından yapılan açıklamaların gerçeği saptırmaya yönelik olduğu ifade edilmiştir.⁶⁶

Geyikli Olayları'ndan sonra CHP parti üyeliğinden ayrılan ve DP'ye katılanların sayısında ciddi bir artış oldu ve neticede Vatan Cephesi Ocakları'na onlarca kişi kayıt yaptırdı. Örneğin Geyikli Nahiyesi'ne bağlı Pınarbaşı Köyü'nden Muhittin Güley ve Mehmet Peker isimli şahıslar 18 Eylül 1959'da DP Genel Başkanı ve Başvekil Adnan Menderes'e gönderdikleri telgrafta, Geyikli hadiselerinin ardından CHP Genel Sekreteri

getirmişlerdir. Bu esnada CHP'liler ile DP'liler arasında arbede yaşanmış ve bazı gazeteciler kalabalık tarafından darp edilmiştir; Mesela Ulus Gazetesi Muhabiri Ayhan Yetkiner yüzünden ciddi bir biçimde yaralanmıştır. Bu arbede ancak jandarmanın müdahalesiyle bastırılmıştır. Geyikli'de meydana gelen olaylardan sonra Kasım Gülek parti binasına girmediği gibi açıklama yapmamış ve hemen Çanakkale'ye dönmek istemiştir. Ancak Gülek ve maiyetinin Çanakkale'ye dönüşleri sırasında da DP'liler iskele etrafında protesto gösterileri yapınca CHP heyeti İmroz'a dönmek zorunda kalmıştır. Olaydan bir gün sonra yani 12 Eylül 1959'da CHP Çanakkale İl Başkanlığı'nda açıklama yapan Gülek, maruz kaldıkları saldırının tertipli olduğunu iddia etmiş ve hiçbir şeyden yılmayarak inandıkları yolda mücadelelerine devam edeceklerini söylemiştir. Buna karşın DP'liler iddiaları yalanlayarak bilakis CHP'lilerin olay çıkardığını söylemişlerdir (*Milliyet Gazetesi*, 12 Eylül 1959; Emel Aslan, *Türkiye'nin İç Siyasetinde DP 1950-1960*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir 2014, s.103-104).

⁶⁵ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/75.

⁶⁶ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/1709.

Kasım Gülek'in gazetelerdeki gerçeğe aykırı beyanatlarını hayretle ve ibretle okuduktan sonra ayrılık kararı alarak DP'ye iltihak ettiklerini bildirdiler. Keza Güley ve Peker'in çektikleri telgraftan aile bireylerinden de DP'ye geçenlerin olduğu anlaşılmaktadır.⁶⁷ Aynı şekilde yukarıda ifade edildiği üzere Geyikli Olayları'ndan dolayı CHP'yi sorumlu tutan çok sayıda kişi DP'ye geçmeyi tercih etmiştir. Bu kapsamda, Ezine'ye bağlı Araplar Köyü'nden CHP Başkanı ve Muhtarı Ömer Çakır telgrafında partisinin vaziyetini ve gerçek yüzünü Geyikli olayları münasebetiyle bir defa daha gördüğünden istifa kararı alarak DP'ye iltihak ettiğini bildirmiştir.⁶⁸ Yine aynı köyden Süleyman Çakır, Tahir Çakır, Ramazan Çakır, Mehmet Güler, Mustafa Koç, Durmuş Koç ve Mustafa Gençler, Ali Erol, Cevat Tuzluoğlu, Osman Ercan, Mustafa Erol, Mustafa Ateş, Kadir Özbey, Mehmet Özbey, Sami Kumral, Abdullah Güngör, Suat Sungur, Ahmet Sert ve Yahya Kuşçu da mezkûr olayı gerekçe göstererek CHP'den ayrılarak Vatan Cephesi Ocakları'na katılmışlardır.⁶⁹

Dönemin arşiv belgeleri 1959 sonlarında Çanakkale'de sadece Geyikli hadisesinin değil başka olayların da CHP'den istifalara sebep olduğunu göstermektedir. Bu durum Geyikli'ye bağlı CHP Mahmudiye Ocak İdare Heyeti'nden Nail Güler ile Ahmet Demircan'ın telgraflarına şu şekilde yansımıştır:

*“12 Eylülde yapılan CHP ocak kongresinde idare heyetine seçilmiştik. Geyikli hadiseleri ve Halk Partisi'nin umumi gidişi ile Kasım Gülek ve Esat Mahmut Karakurt'un vilâyetimiz içindeki gezileri sırasında istedikleri huzursuzluğu gözlerimizle görüp memleketi nereye götürmek istediklerini anlayarak Halk Partisi'nden istifa ile DP'ye iltihaka karar verdik. Kayıtlarımızın yapılmasını hürmet ve sevgilerimizle arz ederiz”.*⁷⁰

⁶⁷ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/1815.

⁶⁸ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/1804.

⁶⁹ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/1813.

⁷⁰ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/1812.

III- 1960'da Çanakkale'de Vatan Cephesi

1960 yılı Ocak ayında DP Çanakkale İl Başkanlığı'ndan parti genel sekreterliğine gönderilen raporlardan il genelinde Vatan Cephesi Ocakları'na büyük bir ilgi olduğu anlaşılmaktadır. DP İl İdare Heyeti Sekreteri Hüseyin Oktay tarafından gönderilen raporda, Ocak ayında çok sayıda CHP'linin DP'ye geçtiği görülmektedir. Rapora göre, Geyikli Nahiyesi'nden 35 kişi, Ayvacık Kazası Misvak Köyü'nden 25 kişi ve Merkez Kazası Ortaca Köyü'nden 40 kişi olmak üzere toplamda 100 kişi siyaseten saf değiştirmiştir.⁷¹ Ayrıca aynı tarihlerde CHP Bucak Başkanı Üzeyir Demirören de partisinden istifa ederek DP'ye katılmıştır.⁷² Keza Gelibolu Kazasına bağlı Adilhan Köyü'nden başta CHP olmak üzere muhalefet partilerinden istifa eden 119 kişi de DP'ye iltihak etmiştir.⁷³ Bu kitlesel katılımların hemen ardından Merkez ilçesine bağlı Şadıllı Köyü'nden 12 kişi CHP'nden ayrılarak Vatan Cephesi Merkez Ocağı'na kaydolmuştur.⁷⁴ Gelibolu, Geyikli, Merkez ve Ayvacık'a bağlı birimlerden yaklaşık 300 kişinin CHP'nden istifa ederek DP'ye katılmaları, CHP'nin Çanakkale'de hızla güç kaybettiğini ortaya koymaktadır.

Giriş kısmında da değinildiği üzere, 1950'li yıllarda en önemli iletişim aracı radyoydu. Bu nedenle Vatan Cephesi'ne dolayısıyla da DP ocaklarına kaydolan kişilerin isimleri her gün belirli saatlerde radyoda ilan edilmekteydi, böylece ülke genelinde her gün kaç kişinin DP'ye katıldığı somut rakamlarla ortaya konulmaktaydı. Radyo haberlerine göre, Çanakkale'de Vatan Cephesi'ne katılımlar epeyce yoğundu. Arşiv belgelerine çokça yansıyan örnekler bu tarihlerde Başvekil Adnan Menderes'e telgraf göndererek Vatan Cephesi'ne katılmak istediklerini bildiren kişilerden bir kısmının isimlerinin özellikle radyodan duyurulmasını istediklerini göstermektedir. Burada sadece bir örnekle iktifa edelim: Geyikli Nahiyesi'nden Halil Helvacı çektiği telgrafta diğer partilerin görüş ve icraatlarını onaylamadığından 7 kişilik aile efradıyla DP'ye iltihak ettiğini bildirmiş ve isimlerinin radyodan neşredilmesini özellikle talep etmişti.⁷⁵

⁷¹ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/1212.

⁷² *Demokrat Çanakkale*, 8 Mart 1960.

⁷³ *Demokrat Çanakkale*, 18 Mart 1960.

⁷⁴ *Demokrat Çanakkale*, 25 Mart 1960.

⁷⁵ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/728.

Çanakkale’de DP cenahında vaziyet böyle iken; İnkılap Gazetesi’ne göre 1960 yılı başından itibaren iktidar partisinden büyük istifalar yaşanmıştı. DP Merkez Ocağı İdare Heyeti’ndeki istifalar bu iddianın dayanağı olarak gösterilmiştir. Mustafiler arasında Fatma Biçer, Mustafa Biçer, Hanife Biçer, Ali Maytoman, Zehre Maytoman, Saniye Maytoman ve Aziz Maytoman’ın isimleri zikredilmiştir.⁷⁶ 8 Ocak 1960’ta da son istifalar nedeniyle DP’nin güç kaybettiği ve Vatan Cephesi oluşumundan istenilen başarının elde edilmediği vurgulanarak zafiyetin derinleştiği algısı pekiştirilmek istenmiştir.

Çanakkale’de bazı bucaklarda 1960 yılında DP’ye topluca geçişler olduğundan birtakım mahalle ve köylerde CHP ve diğer partilere ait ocaklar tamamıyla kapandı ve bunların yerine Vatan Cephesi ocakları kuruldu. Bunlardan biri Yenice Akçakoyun Bucacı’na bağlı CHP Akköy Ocağı’dır. Konuyla ilgili Ocak Başkanı Ali Yılmaz telgrafında şunları ifade etmiştir:

“Bütün arkadaşlarımla birlikte uzun yıllardan beri faal azası olduğumuz CHP’nin köyümüzdeki ocağını, hepimiz Vatan Cephesi’ne katılmak üzere tamamen kapattık. Kabulünü diler hürmetlerimizi arz ederiz.”⁷⁷

Vatan Cephesi’ne sadece siyasi partilere bağlı kişiler değil; hiçbir siyasi gruba mensup olmayan bağlantısızlar/bağımsızlardan katılanlar da mevcuttu. Bunlar DP Genel Sekreterliği’ne ya da Başvekil Adnan Menderes’e hitaben gönderdikleri telgraflarında hiçbir partiye üye olmadıklarını özellikle vurgulayarak DP’ye geçmek istediklerini bildirmişlerdir. Örneğin Ayvacık kazası Bademli Köyü’nden Halil Rıza Yılmaz isimli şahıs telgrafında CHP’nin menfi faaliyetlerine karşı 70 bağımsız arkadaşıyla birlikte DP’ye katıldığını bildirmiştir.⁷⁸

Çanakkale’de Vatan Cephesi’ne gösterilen teveccühün bir tezahürü olarak 1960 yılında DP Kadınlar Kolu Başkanlığı kurulmuştur. Başkanlığına Şadiye Erdölen’in seçildiği teşkilatın yönetiminde şu kişiler yer almıştır: Seniha Tunçöyük (ikinci başkan), Hatice Çayırılı (üye), Selime Birşek (üye), Nuriye Çandarlı (üye), Hanife Yıldız (üye), Sabahat Burak

⁷⁶ *İnkılâp*, 2 Ocak 1960.

⁷⁷ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/231.

⁷⁸ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/4044.

(üye), Hatice Turşucu (üye), Behice Kartal (üye) ve Tijen Turan (kâtip). Şadiye Erdölen, kadınlar kolunun kurulduğuna dair Başvekil Menderes'e gönderdiği telgrafta şunları ifade etmiştir:

*“Yurdumuzu baştanbaşa yepyeni eserlerle donatan ve yurdumuzu zenginleştiren DP’ye kayıtlarımızı yaptık ve bu partide kadınlar olarak daha faal görevler almak için yeni bir teşekkül oluşturduk. Bu yüzden aşağıda isimleri yazılı bizler DP Çanakkale İl Kadınlar Kolunu kurmak suretiyle fikir birliği yapmış bulunmaktayız. Henüz birkaç günlük mesaimizde adedi 700 kişiyi aşan üyelerimiz pek kısa zamanda bizlerin yükseleceğini, biz Çanakkaleli kadınların Demokrasiye ve sizlere olan inanışlarından ilham alarak daha da büyüyeceğimizi göstermektedir. Bu vesileyle kadınlar kolumuzun kurulduğunu bildirir ve üstün saygılarımızı arz ederiz”.*⁷⁹

DP Kadınlar Kolu Başkanlığı kurulduktan sonra vilâyette başka yerlerde de başkanlığa bağlı ocaklar kuruldu. Bunlardan biri Hastane Bayırı Kadınlar Ocağı'dır. Ocak başkanlığına Çanakkale valiliği hukuk işleri eski müdürünün eşi Sabahat Burak seçilmiştir. Devrin yerel ve ulusal basınının verdiği bilgilere göre Başvekil Menderes sık sık Çanakkale'yi ziyaret ederek vatandaşlarla bir araya gelmiştir. Menderes 10 Mayıs 1960'ta başladığı Ege gezileri kapsamında 15 Mayıs 1960'ta Çanakkale'yi ziyaret etmiş binlerce kişiden oluşan bir kalabalık tarafından karşılanmıştır. Menderes'in hem gelişi hem de gidişi vilâyette büyük bir ilgi görmüştür. Halkın teveccühü, Çanakkale'de devrin başbakanına ve iktidar partisine verilen değer in önemli göstergelerinden biri olmuştur.⁸⁰

SONUÇ

1957 seçimlerinden zaferle çıkan DP'ye karşı CHP liderliğinde muhalefet partilerinin katılımıyla kurulan “Güç Birliği” oluşumuna Başvekil Adnan Menderes'in cevabı kısa sürede ülkenin her tarafında “Vatan Cephesi Ocakları'nın kurulması olmuştur. Menderes, 12 Ekim 1958 tarihinde Manisa il kongresinde yaptığı konuşmada vatandaşlardan, “*Politika ve ihtirastan*

⁷⁹ BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/1570.

⁸⁰ *Demokrat Çanakkale*, 16 Mayıs 1960.

vareste vatandaşların kin ve husumet cephesine karşı Vatan Cephesi'ne katılmalarını" istemiştir.⁸¹ Bu oluşum, muhalefetin yıkıcı faaliyetlerine karşı kalkan vazifesi görecekti. Başbakanın çağrısı ve daveti üzerine yurdun her tarafında Vatan Cephesi Ocakları kuruldu. Çanakkalelilerin büyük bir kesimi Başbakan Menderes'in çağrısına uydu ve bu yeni oluşuma katıldı. Çanakkale'nin il merkezi ve ilçelerinde, bucaklarda, birçok mahallede ve köylerde Vatan Cephesi Ocakları kuruldu.

Tüm yurttta olduğu gibi Çanakkale'de de Vatan Cephesi'ne katılma kararı alanlar, bunu Başbakan Adnan Menderes'e veya DP Genel Merkezi'ne telgrafla, ferdi veya toplu olarak bildiriyorlardı. Bazen de katılımlar DP'nin il teşkilatı tarafından genel merkeze iletiliyordu. DP'ye katılanların isimleri radyoda, yerel basında ve ulusal basında sıklıkla yayınlandı. Keza Çanakkale'de DP'ye ve Vatan Cephesi'ne katılanların haberleri Demokrat Çanakkale, Demokrat Köylü ve Kale gazeteleri tarafından kamuoyuyla yoğun bir biçimde paylaşıldı. Çanakkale'den Başbakan Menderes'e ve DP Genel Merkezi'ne çekilen telgraflarda, siyaseten saf değiştirenler veya ilk kez bir partiye üye olanlar istifa gerekçelerini açıkladılar.

Çanakkale'de Vatan Cephesi Ocakları'nın ilgi görmesinde DP Gençlik Kolları'nın da önemli rolü olduğu belirtilmelidir. DP gençlik kolları başkanlıkları Vatan Cephesi'ne katılımı arttırmak için yoğun çaba göstermişlerdir. Bu durum DP Genel Merkezi'ne gönderilen raporlarda açık bir şekilde görülmektedir. Yine telgraflardan ve basındaki haberlerden de anlaşılacağı üzere, CHP'ye ve diğer muhalefet partilerine ait ocaklar Çanakkale'nin bazı yerlerinde tamamen kapatılmış ve bu ocaklara mensup kişiler DP'ye katılmışlardır. Muhalefetin diğer unsurlarına gelince telgraflardan anlaşıldığı kadarıyla Hürriyet Partisi'nden istifaların nedeni "Güç Birliği"ni onaylayan Hürriyet Partisi idarecilerinin istişare süreçlerini işletmeden CHP'ye katılmalarıydı. Dolayısıyla bu birleşmeyi tasvip etmeyen Çanakkale'deki Hürriyet partililerin önemli bir kısmı DP'ye katılarak tepkilerini gösterdiler. Keza Cumhuriyetçi Millet Partisi'nden istifa ederek DP'ye katılanların gerekçesi de genelde Başvekil Adnan Menderes liderliğindeki iktidar partisinin ülkeye yaptığı hizmetler ve sağlanan sükûnet ortamı

⁸¹ Ayşe Elif Emre Kaya-Zakir Avşar, "DP'nin Sivil Toplum Üzerinden Bir Siyasal İletişim Denemesi: Vatan Cephesi Örneği", *The Journal of Academic Social Science Studies*, VI/2 (February 2013), 402.

olmuştur. Belirtilen gerekçeler nedeniyle 25 Mayıs 1960 tarihi itibarıyla Çanakkale’de toplamda 4.332 kişi Vatan Cephesi’ne bağlı ocaklara, dolayısıyla da DP’ye katılmıştır.

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri (Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi)

- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3.
- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/1.
- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/2.
- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/14.
- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/64.
- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/281.
- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/195.
- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/1060.
- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/96.
- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/950.
- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/402.
- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/81.
- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/303
- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/161.
- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/129.
- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/126.
- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/127.
- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/194.
- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/268.
- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/269.
- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/25.
- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/19.
- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/65.
- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/88.

- BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/145.
 BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/2733.
 BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/75.
 BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/1709.
 BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/1815.
 BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/1804.
 BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/1813.
 BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/1812.
 BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/1212.
 BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/728.
 BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/231.
 BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/4044.
 BCA, Fon Kodu: 010.09, Yer No:214.664.3/1570.

Gazeteler

- İnkılâp Gazetesi*
Çanakkale Gazetesi
Demokrat Çanakkale Gazetesi
Demokrat Köylü Gazetesi
Kale Gazetesi

Araştırma ve İnceleme Eserleri

- ARSLAN, Zehra, “Trabzon’da Vatan Cephesi (12 Ekim 1958 -27 Mayıs 1960)”, *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, 36 (Kış 2013), s.129-148.
 ———, “Vatan Cephesi Davası: Kararname, Savunmalar ve Karar”, *History Studies: International Journal of History*, IV/2 (July 2012), s.1-27.
 ASLAN, Emel, Türkiye’nin İç Siyasetinde DP 1950-1960, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir 2014.
 BENHÜR, Çağatay, “14 Mayıs 1950 Genel Seçimlerinde CHP ve DP’nin Seçim Kampanyalarının Ana Hatları”, *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi*, 17 (2007), s.61-75.

- BURÇAK, Rıfki Salim, *On Yılı Anıları (1950-1960)*, Ankara 1998.
- DEMİR, Şerif, “Bir Liderin Doğuşu: Adnan Menderes (1945-1954)”, *Başbakan Adnan Menderes’in Yaşamı ve Siyasal Mücadelesi*, ed. Talip Kabadayı vd., Adnan Menderes Üniversitesi Yayınları, Aydın 2012, s.3-46.
- DOĞANER, Yasemin, *Türk Demokrasi Tarihinde Vatan Cephesi*, Siyasal Kitapevi Yayınları, Ankara 2013.
- KAYA, Ayşe- Elif Emre - Zakir Avcı, “DP’nin Sivil Toplum Üzerinden Bir Siyasal İletişim Denemesi: Vatan Cephesi Örneği”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, VI/2 (February 2013), s.397-416.
- KESKİN, Yusuf Ziya, “DP İktidarı Ve Günümüze Yansımaları”, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, V/1 (2012), s.107-130.
- NASKALİ, Gürsoy Emine, *Yassıada Zabıtları VI, Vatan Cephesi Davası*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2011.
- ÖZÇELİK, Özer - Hüseyin Önder - Yavuz Odabaşı, “Atatürk’ten Menderes’e Türkiye’nin Ekonomi Politikası (1923-1960)”, *Başbakan Adnan Menderes’in Yaşamı ve Siyasal Mücadelesi*, ed. Talip Kabadayı vd., Adnan Menderes Üniversitesi Yayınları, Aydın 2012, s.47-111.
- TEPEKAYA, Muzaffer, “Türk Basınında DP Genel Seçimleri”, *Başbakan Adnan Menderes’in Yaşamı ve Siyasal Mücadelesi*, ed. Talip Kabadayı vd., Adnan Menderes Üniversitesi Yayınları, Aydın 2012, s.289-350.
- TUNCER, Erol, *Osmanlıdan Günümüze Seçimler*, Toplumsal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı Yayınları, Ankara 2002.
- TUNÇ, Bilal, “Kocaeli’nde Vatan Cephesi”, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, VIII/2 (2005), s.733-750.
- UYAR, Hakkı, *Vatan Cephesi-Türk Siyasal Yaşamında Cepheleşmelere Bir Örnek-*, Boyut Yayıncılık, İstanbul 2001.

“HOMELAND FRONT PRACTICE IN TURKISH POLITICAL LIFE:
DARDANELLES (ÇANAKKALE) EXAMPLE”

Abstract

The ruling Democratic Party in 1950 elections also won the 1954 and 1957 elections. But after the 1957 elections, serious crises arose between the Democratic Party and the opposition parties. The opposition parties, in particular the People's Republican Party, which started the struggle against the Democratic Party, formed a political structure called the Power Union. While these are happening in the opposition bloc, Prime Minister Adnan Menderes declared in October 12, 1958 in Manisa that the establishment of a Homeland Front, where all the citizens could take part in the Power Union. Like the whole country, the Homeland Front attracted great attention in Çanakkale. Upon the call of the Prime Minister, he began to become a member of the quarries belonging to numerous Çanakkale Homeland Fronts. This also meant that the politics of the ruling party were liked in Çanakkale. The Çanakkale local press reported that there were great affiliations from the provinces to the Homeland Front and therefore to the Democratic Party quarters. Apart from this, there were also those who joined the People's Republican Party from the Democratic Party. This study was prepared by taking documents of the Prime Minister's Republican Archives in Çanakkale, the local press in the period, examination and research works related to the subject.

Keywords

Çanakkale, Dardanelles, Democratic Party, Homeland Front, People's Republican Party.